

Pojedini brojevi:		Mjesečna pretplata:	
U Beogradu i u krajevima zapadnoeuropskim od 1 kr. 50% po cijeni od	10 helera	U Beogradu i u krajevima zapadnoeuropskim od 1 kr. 50% za poštu i otpis pošta	2.50
U ostalim krajevima	12 helera	U Beogradu sa dostavom u kuću	3.00
		U ostalim krajevima	3.50
		U inostranstvu	4.50

Oglasi po cijenu. Uredništvo: BEOGRAD, Vuka Karadžića ul. broj 10. Telefon broj 83. Uprava i primanje pretplate Topličin venac broj 21. Telefon br. 25. Primanje oglasa Kneza Mihajla ul. broj 38. Telefon broj 245.

Mirovni govor grofa Hertlinga

Odgovor Wilsonu. — Ignoriranje Lloyd George-a. — Njemačka i njezini saveznici. — Belgijsko pitanje. — Balkan interesna sfera Austro-Ugarske. — Vojni položaj središnjih vlasti bolji nego ikada

Odgovor Wilsonu.

Sad prelazim na Wilsona. Gospodo! I ovdje priznajem, da je ton postao drugi. Izgleda, da je imao utjecaj tadanji jednodušni prigovor Wilsonovog pokušaja, da u odgovoru na papirnu notu stvori razdor između njemačke vlade i njemačkog naroda. To jednodušni odbijanje bilo je u stanju, da uputi Wilsona na pravi put i možda je početak učinjen, jer sad bar nema govora o ugnjetavanju njemačkog naroda autokratskom vladavinom, a nijesu se ponovili ni raniji napadi na hohenzollernski dom. Neću se upuštati na pogrješno razlaganje njemačke politike, koje se i sad nalazi u Wilsonovoj poslanici, nego ću govoriti o pojedinim tačkama, koje je Wilson iznio. Ništa manje nego u 14 tačaka razvio je on svoj mirovni program i ja vas molim da budete strpljivi, a ja ću se truditi da o svim tim tačkama budem što je moguće kraći. Prva tačka zahtjeva, da u buduću ne bude nikakvih tajnih međunarodnih ugovora. Gospodo! Kako istorija ne, mi bi se mogli saglasiti na što većom javnošću diplomatskih sporazuma. Ja potpisujem na to, da je naš savez odefenzivni sa Austro-Ugarskom do godine 1889. bio svijetu poznat, dok su ugovori o ofenzivni između neprijateljskih država izbili u javnost u toku rata i najzad otkrićem ruskih tajnih akata. I pregovori u Brest-Litovsku svjedoče pred cijelom javnošću, da bi mi potpuno bili voljni, da pristanemo na taj prijedlog i da priznamo javnost kao opšte političko načelo. U drugoj tački traži Wilson slobodu mora. Potpunu slobodu plovidbe na moru, za vrijeme rata i mira, postavila je i Njemačka kao prvi i najvažniji zahtjev za budućnost. Tu dakle nema nikakve nesuglasice. Ograničenja, koja je Wilson na završetku dodao — nema potrebe da ih doslovno pomećemo — ne mogu se dovoljno razumjeti, izgleda da su suviše te bi mogla izostati. Ako bi od velike vrijednosti za slobodu plovidbe u budućnosti bilo, kad bi se odustalo od jako utvrđenih flotnih oslonih tačaka na važnim međunarodnim saobraćajnim putevima, kao što ih Engleska održava kod Oibrafara, Malte, Adena, Honkonga, na Falkenskim ostrvima i na još nekim mjestima. Treće otklanjanje svih privrednih smetnji. I mi smo za to, da se otklone privredne smetnje, koje suviše načinom sužavaju trgovinu. I mi osudujemo privredni rat, koji bi nezamislivo nosio u sebi uzroke budućim ratnim zapletima. Četvrto ograničenje naoružanja. Kao što smo ranije izjavili, o misli za ograničenje naoružanja moglo bi se sa svim govoriti. Finansijski položaj svih evropskih država poslije rata stvarno bi pomogao da se to ri-

ješi na zadovoljavajući način (Tako je!). Kao što se vidi, gospodo, mi bi se bez velikih teškoća mogli sporazumjeti u ovim prvim programnim tačkama.

Kolonijalna pitanja.

Prelazim na petu tačku Izravnanje svih kolonijalnih sporova, i iskazi o praktičnom izvodjenju načela, koja je Wilson postavio, naišće na neke teškoće. Ja mislim, da bi prije svega trebalo ostaviti najvećoj kolonijalnoj državi, Engleskoj, da se ona razračuna s tim prijedlogom svoga saveznika. O bezuslovnom, novom uredjenju kolonijalnog posjeda, što i mi tražimo, biće o toj tački programa govora u svoje vrijeme. Šesto:

Ispražnjavanje ruskih oblasti.

Pošto su sporazumne države odbile da se pridruže pregovorima u roku, koji su Rusija i četiri savezne sile odredile, ja u ime posljednjih moram odbiti svaku naknadnu mješavinu. Mi se nalazimo pred pitanjima, koja se tiču jedino Rusije i četiri savezne sile. Čvrsto se nadam, da će se priznanjem samoodredjenja zapadnih naroda bivše ruske carevine uspjeti, da se dodje do dobrog rezultata kako s njima, tako i sa ostalom Rusijom, kojoj želimo da se što prije vrati uredjenim prilikama, koje će zemlji zajamčiti mir i blagostanje.

Belgijsko pitanje.

Tačka sedma govori o belgijskom pitanju. Što se belgijskog pitanja tiče, o njemu su moji prethodnici u više prilika izjavili, da nikada za vrijeme rata nasilno prisajedinjenje Belgije Njemačkoj nije bila programna tačka njemačke politike. Belgijsko pitanje spada u splet pitanja, čije će pojednost rješenje mirovni pregovori. Dokle se god naš protivnik bez ikakvih obzira ne stave na stanovište, da neokrnjenost oblasti saveznih sila može biti jedina osnova za mirovne pregovore, ja se moram čvrsto pridržavati sadanjeg stanovišta i odbiti, da zasebno govorim o belgijskoj stvari. Osme:

Oslobodjenje francuskih teritorija.

Posljednji dijelovi Francuske dragocjena je zaloga u našoj ruči. I tu nasilno prisajedinjenje nije do zvanične njemačke politike. Uslovi i način ispražnjenja, koji moraju voditi računa o životnim interesima Njemačke, sporazumno će se utvrditi između Njemačke i Francuske. Može se izričito još jedan put naglasiti, da o otpustanju državne oblasti ne može nikad biti govora.

Pitanje Elsas i Lotaringije.

Elsas i Lotaringija, koja se u privrednom pogledu sve sjajnije razvija, a od čijeg stanovništva više od 87 i po na sto govore njemačkim kao maternim jezikom, neće biti ponova predana neprijatelju, pa ni ma pod kojom lijepom frazom.

Talijanske aspiracije i balkansko pitanje. Njemačka i Austro-Ugarska.

Što se tiče pitanja, što ih Wilson tretira po tačkama 9, 10 i 11, to ova pitanja kako u pogledu talijanskih granica, tako i u pogledu budućeg razvika austro-ugarske monarhije i pitanja o budućnosti balkanskih država dodiruju stvari, kod kojih je u glavnom pretežno zainteresovan naš saveznik, austro-ugarska monarhija. Ondje, gdje su u pitanju njemački interesi, mi ćemo ih na najenergičniji način braniti; ali bih bio rad, da u prvom redu ostavim ministru spoljnih poslova austro-ugarske monarhije, da on odgovori na rečene tačke Wilsonovih prijedloga. Žiža naše današnje politike jeste tijesna veza sa savezničkom nam austro-ugarskom monarhijom, a za buduću treba da produžimo tim putem. I po zaključenoj mira treba nadalje da se osjeća vjerno bratstvo po oružju, koje se u ratu tako sjajno pokazalo. Stoga ćemo se mi svim silama sa svoje strane zaloziti, da i Austro-Ugarska dodje do takvog mira, kojim će se voditi računa o svim njenim opravdanim težnjama.

Nepovjerenost Turske.

Isto tako ja po stvarima, što ih se Wilson dotiče u tački 12, a koje se odnose na našeg vjernog, hrabrog i moćnog saveznika, Tursku, nikako ne bih rad da predubitrim držanje, koje će u tim pitanjima zauzeti njeni državni. Nepovjerenost Turske i sigurnost njene prijestonice, koja je u vezi sa pitanjima u moruzima predstavljaju i za njemačko carstvo važne životne interese. U tim pitanjima naš saveznik u svako doba može računati na našu najenergičniju potporu.

Poljsko pitanje.

Tačka 13 govori o Poljskoj. Od sporazuma nije Poljska nikada vidjela drugo nego li praznih fraza, a prije rata sporazum se nikada nije zalagao kod Rusije za Poljake. Njemačka i Austro-Ugarska na protiv oslobodile su Poljsku od carističkog režima, koji je ugušivao njenu nacionalnu individualnost, pa je stoga stvar Njemačke i Austro-Ugarske, da se njih dvije sporazumno o daljoj sudbini zemlje. Kao što dokazuje pregovori, koji su vođeni u toku prošle godine i izjave date o toj stvari, mi u veliko nalazimo već rješavanje tog pitanja. Posljednja tačka govori o

međunarodnom savezu.

Što se ove tačke tiče, to je meni, kao što se i vidi iz mog dosadašnjeg političkog rada, simpatična svaka zamisao, koja ide na to, da se za buduću isključi mogućnost vjerovatnosti novih ratova, a podpomaže mirnu i prijateljska saradnja pojedinih naroda. Ako bi zamisao, što ju je iznio predsjednik Wilson, pri bližem razmatranju pokazala, da se rukovodi potpunom pravednošću prema svima i svakome i da je slobodna od kakvih mu drago predrasuda, to će se carska vlada drage volje bliže pozabaviti osnovecima takvog međunarodnog saveza, pošto sva tekuća pitanja budu riješena. Gospodo! Upoznali ste se sa Lloyd George-jevim govorom i sa prijedlozima predsjednika Wilsona. Moram ponoviti ono, što sam iz početka rekao. Moramo sebi postaviti pitanje, izbjija li zbilja iz tih govora i prijedloga

ozbiljna i poštena želja za mirom.

U ovim izjavama ima izvjesnih podloga za nov svjetski mir, sa kojima se mi slažemo, a koje bi mogle biti polazna tačka i cilj pregovorima. No gdje god se tretiraju stvarna pitanja, pitanja koja su od odlučnog značaja za nas i za naše saveznike, mnogo se manje osjeća želja za mirom. Naši protivnici neće da unište Njemačku, ali za to lakomo njerčaju dijelove naše države i države naših saveznika. Oni sa poštovanjem govore o položaju Njemačke, ali između redova njihovih navoda sve nanovo izbjia shvatanje, kao da smo nešto mi krivi, kao da smo mi ti, koji moramo nešto okajati i obećati, da ćemo se popraviti. To su još jednako riječi, kojim govori pobedilac pobjedjenom, tim tonom mogu govoriti samo ljudi, koji sve naše ranije izjave, da smo voljni za mir, tumače jedino kao znak naše slabosti. Sporazumni pravci trebali bi prije svega da odbace to gledište, da se otresu te zablude. Da bi mi išao na ruku pri tome, thio bi ih potsetiti na to, kakvo je danas pravo stanje stvari. Neka znaju dakle ovo:

„Naš vojnički položaj tako je sjajan kao nikada do sada!“

(Čuju se usklic „Živio“), naše generalne vojskovođe gledaju u budućnost neokrnjenom vjerom u pobjedu. Cijela vojska, oficiri kao i nizi činovni zadovoljni su nesalomljivom voljom za borbu. Podsjećam na ono, što sam na ovom istom mjestu rekao 29. novembra: Volja za mirom, što smo je u više mah izjavili, duh pomirljivosti, kojim su disali naši prijedlozi, nesnije se tumačiti tako, kao da mi time dajemo sporazumu pravo, da sve dalje i dalje oteže ratovanje. Ako nas protivnici natjeraju na takvo otežanje, to će oni snositi i posljedice, koje će iz toga proizlaziti. Ako su dakle vođe neprijateljskih sila zbilja raspoložene za mir, onda neka još jednom revidiraju svoj program ili neka gledaju, što no reče Lloyd George, da nastupi „consideration“. Ako bi tako postupili i podnijeli nam nove prijedloge, mi ćemo ih ozbiljno rasmatrati, jer ne-

mamo drugoga cilja, nego li što je usk postavljanje

trainoga i opštega mira.

No do toga trajnoga i opštega mira ne može doći sve dotle, dok se ne obezbijedi nepovredljivost Njemačke države, garancije za njene životne interese i dostojanstvo naše domovine. U pogledu krajnjega cilja, gospodo moja, mi se svi slažemo (čuju se žestoki usklic „Živio“), a u pogledu načina i oblika, kojima će se on postići, mogu se mišljenja i razilaziti. No ostavimo sada na stranu sva ta razilaženja u mišljenju, nemojno se preprati o formulama, koje s obzirom na munjeviti tok svjetskih događaja stalno zastarjevaju i gledajmo bez obzira na načelne suprotnosti, koje nas razdvajaju samo na zajednički cilj, na dobro i sreću otačbine. Budimo složni, vlada i narod, pa će pobjeda biti naša! Do dobrog mira mora doći i doći će! Njemački narod načinom, koji zaslužuje divljenje, snosi patnje i terete ovoga rata, koji je evo već zašao u četvrtu godinu. Kada govorim o ovim teretima i patnjama prije svega mislim na sitne zanatlije i niže činovnike, ali svi će oni zadržati i odoljeti do kraja. Kao politički zreo narod, oni se ne daju zavaravati frazama, umiju praviti razliku između stvarnosti i života i čarobnih snova. Takav narod ne može propasti. Bog je s nama i na dalje će biti s nama! (Čuju se žestoki usklic „Živio“).

Poslije kancelara govorio je kao prvi u ime centara poslanik Trimbora. Odobravao je i pozdravio u svima pojedinostima kancelarovu izjavu. Rekao je, da se poslanica predsjednika Wilsona, u koliko se odnosi na Elsas i Lotaringiju, ne može usvojiti. Prisajedinjenje tih zemalja Njemačkoj bilo je završni čin ujedinjenju svijtu njemačkih plemena. Pri rješavanju belgijskog pitanja neće biti nesavladljivih teškoća, ako se lojalno bude izveo program „bez aneksija“. Govornik izražava najtopliju zahvalnost državnom sekretaru pl. Kühlmannu, za mudrost i strpljenje, što ga je pokazivao za vrijeme pregovora u Brest-Litovsku. Veoma je za žaljenje, ve li on, što je aneksnistička štampa s ledja napadala državnog sekretara. Govor generala Hofmanna, veli on dalje, izazvao je žestoke političke prepirke. Govornik predpostavlja, da je general zauzeo svoje držanje na osnovu prethodnog dogovora sa diplomatskim zastupnicima. Što se tona tiče, kojim je general govorio, to se mora reći, da je bilo na svome mjestu, da se „boljševicima“ malo i podvigne. Vojničko napuštanje okupiranih oblasti može se izvesti samo tada, ako bi to dopuštala naša sigurnost kao i unutarnje prilike u okupiranim krajevima. Govornik zatim prelazi na odnose sa Austro-Ugarskom i veli: U posljednje se vrijeme sve većma ispoljavao značaj našega odnosa prema Austro-Ugarskoj. Na žalost našlo se i njemačkih listova, koji su nerazborito i lakomisljeno govorili o pitanju labavljenja ovoga pitanja.

PODLISTAK

Dr. Fran Tučan (Zagreb):

Snježni leci (kristali)

U svom stvaranju, u davanju oblika pojedinim organizmima priroda je nedostiziva, neiscrpjiva. Vidimo to gotovo na svakom koraku, kud se god krenemo. Njena stvaralačka snaga puna je svježine, ljepote, harmonije, pa što se god izvije iz njezina krila, sve je to skladno. I što dublje zaronjujemo u nju samu, što se više upoznajemo s njenim tvoreninama, to nam se pokazuje čarobnijom, a ona zakonitost, kojom priroda radi, tako je stalna, da ni na jednom njenom djelu nema ni traga slučajnosti, jer priroda ne poznaje slučaj. Sve što stvara, po nepokolebljivim zakonima stvara i u tom je sva ljepota, sva harmonija njena, koja tako snažno djeluje na um i srce čovjekovo. Vještina njena jednako se očituje u najzavršenijim organizmima kao i u najjednostavnijim bićima; priroda je jednaka umjetnica i kad stvara rudu, i kad stvara biljku i kad stvara životinju; svagdje pokazuje, kako ne poznaje granica, kad bezliku tvar pretvara u likovnu, dajući joj oblik svakog jake, do skrajnosti pravilni, do nevjerovatnosti raznolik.

Tu svoju grdu vještini pokazuje priroda i onda, kad vodu u njen rodjeni odvajak — paru pretvara u hladan led i stine snježne pahuljice, što za studenih dana pohadjaju krajeve naše. Baš u tom poslu očituje se priroda nedokučivom vještakinjom. Što iz onih nevidljivih para vodenih, koje su se uzdigle u hladne dijelove atmosfere, čini, teško je i vjerovati! Tek najednom opazimo, gdje uz huku studenoga sjevera doljeću k nama sitne bijele zvjezdice, leprše lagano kao mušice žive, zalijeću se amo tamo, dok se ne zaustave gdje na grančici, travčici, ili tlu. Pao je snijeg i pokrio čitavu krajinu.

Ljepotu i čar ovake jedne snježne zvjezdice može da nam otkrije tek mikroskop (sitnozor). Sitnozor nam je dočarao već mnogo i premmogu stvarcu, koju je priroda kao sakrila radoznanu oku ljudskome, pa je i slučajne zvjezdice snijega razgalo pred nama, te ih mi danas poznajemo u bezbrojnim oblicima, proniknuso donekle i u bliće njihovo; pod sitnozorom se otkriva poseban, nepoznat svijet, svijet patuljaka, a zvjezdice snježne i ako nijesu baš među ostalim tvoreninama prirode pravi patuljci, a ono su ipak tako male, da ih golim okom ne možemo pravno ni promatrati, a kamo li proučavati. Prvo, što je čovjeku palo u oko,

kad je promatrao zvjezdice snijega pod sitnozorom, bila je njihova vrlo pravilna forma. Vazda su to šestokrakaste zvjezdice, kojih se kracl znadu na najraznoličniji način razgranati, poprimaljući tako neprestano nove i nove forme, kojima nema nikada kraja. Nije moguće naći ma i dvije zvjezdice, koje bi bile jedna drugoj posve jednake; tolika je moć prirode u njenom stvaranju! Neprestano se javljaju pod sitnozorom doslije nevidljene forme, jedna ljepša od druge, kojih njeznost, slikovitost, harmonija, bizarnost jedva da može uobraziti i najbujnija fantazija čovjekova. To je ornamentika velikoga majstora, koji ne poznaje u svom stvaranju granica.

Šestokrakaste zvjezdice snijega nijesu ništa drugo nego slučajni lečići (kristali) heksagonskoga sustava, onoga istoga sustava, u kom se razvijaju leci kremenca, krečnjaka, turmalina i čitavoga niza drugih ruda; one su članovi rudnoga carstva i mineralnog se s njima bavi baš tako kao i sa svakom drugom rudom, proučava na njima sva značajna svojstva, da po njima onda prodre u bit potomčadi bistre vode i nevidljive vodene pare, što se porodje daleko negdje ponad površine Zemlje u ljutoj studeni, bojeći se topline, jer im u njoj nema ni načas opstanka. U

studen se rodiše, i u njoj samo mogu da borave.

A i nije olako proučavati snježne lečice i to baš zbog one njihove nestalnosti u toplini. Ma tek slabi dašak iz ljudskih usta i već je nestalo lečića, a mjesto njega one sićušne kapljice; pretvorila se kruta tvar u tekuću. Valja zač s mikroskopom na ostru zimu, često u snježnu vijavicu, pa se ure i ure boriti sa svim nepogodama zmskoga nevremena. Koliko neprilika zadaje studen i nepogoda, tolika se te neprilike okupljaju i oko samih snježnih lečića. Sićušne, slabašne, da ih tole nespretna doticaj skrši i slomi, teško je dobiti pod sitnozor, a kad su pod sitnozorom, valja ih fotografirati, jer će fotografija donijeti najvrijetniju sliku sa svim finesama i detaljima na lečicu. Ovakim se sitnozorskim fotografiranjem (mikrofotografijom) s osobitim uspjehom bavio Wilson A. Bentley iz Jericha u Udrženim Državama sjev. Amerike i najljepše mikrofotografije, što ih danas poznajemo, počinju baš od njega. Bentley radi već jedno 25 godina na sitnozorskom fotografiranju snježnih lečića i do danas je napravio oko 2000 snimaka. Godišnje je mogao načiniti jedno 80 fotografija. Radeći u zimi i snježnoj vijavici, uspjelo mu je na dan načiniti jednu, najviše

dvije fotografije. Lečice je hvatao na crnoj, debeloj artiji, pa ih je tu na mučan način, pazeći, da ih ne ozlijedi, podvrgao mikroskopskom fotografiranju. Fotografije naravski, da prikazuju lece uvećane, jer oni su inače vanredno sitni; ta svih onih 2000 Bentley-evih snježnih lečića, kad bi smo ih združili u kompaktnu masu, jedva da bi iznosilo više od dva i po kubična centimetra. Na ovako fotografski uvećanim lecima možemo nočiti sve detalje izvanje lećane gradje i promatrati one finese, kojima se odlikuje svaki pojedini lečić. Teško je zaista opisati svu onu raznolikost na tim snježnim bićima, ono slikovito razgranjivanje zvjezdanih trakova, o kome najviše ovisi čar i draž uvećane vode. Između 2000 Bentley-evih fotografija snježnih lečića ne ćemo naći ni zasebne odlike, kojima se ističe među svojom snježnom braćom; bogatstvo je forma upravo nevjerovatno i za umjetnika, slikara, crtača eto u tom snježnom cars. i nepresušenoga vrela za motive njihovim radovima. A ako želi estetskoga uživanja, neka bacil pogled na snježne zvjezdice, što u mirjadama i mirjadama sjajnih, bijelih individua lete zrakom kao gusti rojevi.

(Svršice se.)

Najveća zapetost

Vremena, puna teškog očekivanja izmjenjuju se u toku rata sa momentima, kad se gubi dah, — isto tako, kao i burni valovi na moru, koji prikazuju čas brda, čas doline. Ni jedan čovjek nije mogao predvidjeti, kakav će pravac uzeti događaji, počevši od ljeta 1914. god., niti bi im makar izdaleka mogao ocijeniti vrijednost. Bilo je mjeseci, kad se sve kretalo u istoj visini, na istoj liniji, pa se rat sam po sebi smatrao kao jedino, što ostaje od raznih pojava: kao normalni oblik i zakon, kako za pojedince, tako za čitave narode. Onda bi se odjedared, iz tamnih konstelacija, koje se ne mogu kontrolisati, počeli dizati dani i nedjelje, kao posljedice mučnog, nevidljivog rada, kada su se sve energije sjedinjavale, dani, koji su bili ispunjeni težinom i značenjem, te su izgledali, da pomažu pogled u budućnost. Ali ukoliko je više vrijeme prelazilo preko takvih događaja, utoliko su se više zamršavale mogućnosti, što su bile pred nama. Sve noviji momenti imali su se uvrštavati u račun budućnosti, sve noviji nenadani preokreti narodne sudbine porugljivo su se sinjili u lice svakoj pretpostavci. Najveći i najmanji faktori dopadoše u suludo vrtložno kolo, a svaka mudrost imadjaše samo jedan zaključak: strpljenje.

I danas se u Evropi osjeća najveća zapetost. Na istoku, gdje je imala da izidje zvijezda mira, dižu se teške, kao krv crvene magle iznad ruskog naroda. Tamo se sloboda vlje u grčevima, a njena su orudja nevolja i ubijstvo. Ovo je možda najveći vihor, što se digao u nekadašnjoj carevini. Svi pogromi predjašnjih epoha izgledaju kao dječije igračke prema užasima, što se tamo trenutno odigravaju. Stvari, koje bi prije godinu dana bile ismijane kao ludilo, sada su činjenice. Među ruskim i rumunskim četama počela je nedaleko od Galca formalna bitka, a u unutrašnjosti zemlje isto se tako biju bitke među hiljadama, koje su prije prema spoljašnjem neprijatelju stajale kao jedan čovjek. I sa ovim haosom hoće predstavnici četvornog saveza da pregovaraju o miru...

Uopšte mir... Austro-ugarski ministar spoljnih poslova i njemački državni kancelar zauzeli su u isto vrijeme stanovište prema posljednjim govorima o ratnim ciljevima kako Lloydja Georgea, tako i prema Wilsonovoj poslanici. Obadva državnika govorili su — svaki na svoj način — o istom predmetu, i to, šta su kazali, stvara takodje osjećanje napetosti pune očekivanja. Ali nije to čista stvarnost njihovih izvoda, što označava momenat, koji opravdava tu napetost, jer su oni i u predjašnjim prilikama zauzimali isto stanovište. Ono što danas upliviše, da svi okreću oči prema zapadu, to je činjenica, da se engleski premijer, a još više predsjednik Sjedinjenih Država, donekle već obratio za mirovni program središnjih vlasti. Ova činjenica, utvrđena na zvaničnom mjestu, poslije svega, što joj je predhodilo u bljesnim engleskim i američkim govorima o ratnim ciljevima, ima veliko značenje kao faktor za garanciju budućnosti. Jer ako Wilson ostaje kod programa, koji je razvio u prve četiri tačke svoje poslanice, ako mu je častno i pošteno stalo baš do njih, da iz spora ovih dana stvori formulu za kasnija vremena, onda — ako ima dobru volju — ne može dopustiti, da uklanjanje velike borbe

naroda zapne za sporedne stvari. Obzirom na velike ciljeve, za koje on vjerda se bori, spadaće luckasti zahtjevi njegovog latinskog saveznika odista u oblast sporednih stvari, pa da i ne dođe do raspravljanja o pitanju njihove opravdanosti. Jedared se već ogledao Woodrow Wilson u maski donosioca mira i izbavioca svijeta. Onda smo se silno razočarali. Sad je ponovo učinio sličan pokret, a Czernin i Hertling pošli su mu sa potpunim povjerenjem na susret. Velika zapetost, što leži nad Evropom, nije na kraju krajeva ništa drugo, nego pitanje o njegovom političkom poštenju.

RATNI IZVJEŠTAJI

Izveštaj austro-ugarskog glavnog stožera

Kb. Beč, 25. januara.
Nema osobitih događaja.
Načelnik glavnog stožera.

Izveštaj njemačkog vojnog vodjstva

Kb. Berlin, 25. januara.
Zapadno bojište:

Između Poelkappelle-a i Lysa kao i uz obje strane Scarpe pojačala se poslije podne borbeno djelovanje. Na raznim dijelovima fronta traju izvidjački bojevi.

Na ostalim bojištima nema ništa novoga.

Prvi zapovjednik glavnog štapa pl. Ludendorff.

Stampa o Czerninovu i Hertlingovom govoru

Rječ ima predsjednik Wilson.
Kb. Beč, 25. januara.

U komentarima štampe ogleda se dubok utisak, koji je izazvao govor grofa Czernina ne samo kod članova delegacije, već i u cijeloj javnosti. Izjave grofa Czernina nalaze u štampi na potpuno odobravanje i smatraju se kao ponovni dokaz naše miroljubivosti, i ponovna ispočetak o bezuslovnoj savezničkoj vjernosti monarhije, te se kao takve simpatično pozdravljaju. Listovi utvrđuju uvod izjava grofa Czernina s razlaganjima državnog kancelara grofa Hertlinga i naglašuju, da je poslije ovih izjava put za opšti mir uglađen, te sad ima riječ predsjednik Wilson.

Magjarska štampa o Czerninovu govoru.

Kb. Budimpešta, 25. januara.
Listovi pretresaju govor Czernina sa skoro jednoglasnim odobravanjem. „Budapesti Hirlap“ odobrava, što Czernin teži za mirom koji će liječiti donijeti. List naziva Czernina prvim pobornikom mira Evrope. — „Pesti Hirlap“ veli, Czernin je liječnik-operator, Hertling pomoćnik, koji čista spora dodaje potrebne aparate. Naprednjački list „Pesti Naplo“ veli: Dolje kapu pred Czerninom. „Alkotmany“ primjećuje, da i Czernin i Hertling prećukaju Lloydja Georgea, pa se obraćaju Wilsonu. „Az Ujsag“ veli: Ne samo povjerenje ugaske delegacije nego i onajeloga naroda pripada Czerninu poslije njegovog jučerašnjeg

velikog govora i gledašta, koja je u njemu razvio. Što ti govori ne donose jedinstvo u unutrašnjosti i mogućnost mira na zapadu, to je a toga, što se ti ciljevi u opšte ne mogu postići mudrošću i časnošću.

„Lokalanzeiger“ o govoru.

Kb. Berlin, 25. januara.
Raspravljajući o jučerašnjem govoru državnog kancelara u glavnom odboru parlamenta, piše „Lokalanzeiger“: Govor dokazuje bistar duh i mirno držanje državnika, koga ne može ništa pokolebati. Grof Hertling nije prijatelj jakih izraza. O svojoj mirovnoj politici na istoku nije rekao skoro ništa novo. Poljsko pitanje ima da se riješi među Poljskom i obadviije carevine, a sudbina zapadnih pograničnih naroda Ruslje u smislu prava samoodređenja. Evakuacija ovih oblasti isključivo je naša stvar, pošto zapadne sile nijesu uvažile poziv za sudjelovanje na mirovnim pregovorima sa Rusijom. „Germania“ piše: Kao što se vidi iz govora državnog kancelara, ne može carska vlada na to misliti, da stvara politiku, po pangermanskom receptu. Naša politika na istoku nije mogla doduše još dati rezultata, ali nema povoda, da je napustimo.

Austro-Ugarska

Car i kralj Karlo u Budimpešti.
Dr. Wekerle u audijenciji

Kb. Budimpešta, 25. januara.
Jutros je stigao ovamo car i kralj Karlo. Među gospodom za doček na željezničkoj stanici rasipivalo je Njegovo Veličanstvo gradonačelnika dr. Barczyja potanko o pitanjima aprovizacije. Zatim se Njegovo Veličanstvo uz oduševljene usklike sakupljenog svijeta uputilo u dvor. U 8 sati prije podne primljen je u audijenciju ministar predsjednik Wekerle.

Rekonstrukcija ugarske vlade.

Kb. Budimpešta, 25. januara.
„Hirlap“ tvrdi da je doznao, da će se riješenje o rekonstrukciji kabineta izvršiti u petak i da će novi ministri u subotu položiti zakletvu. Po izvršenoj rekonstrukciji kabineta savzaće se poslanički dom za 30. ili 31. januar. Tada će Wekerle predstaviti nov kabinet i držati programni govor.

Grofovi Apponyi i Andrassy kod vladara.

Kb. Budimpešta, 25. januara.
Audijencija Wekerleova trajala je jedan sat. Zatim su primljeni u audijenciju Apponyi i drugi ministri i najzad Andrassy.

Pokret za mir

Pokret za mir u južnoj Americi.
(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)
Bern, 25. januara.
„Temps“ javlja iz Montevidea, da je istovremeno u Argentini kao i u Uruguaya izbio pokret, da se spriječi izvoz žita i stoke u savezne ratujuće države. Vlade su se pobrinule, da spriječe ovaj pokret.
Sinicinci zahtjevaju pravo samoopredjeljenja za Irsku.
(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)
Haag, 25. januara.
„Times“ javljaju: Sinnfeinška stranka izjavila je želju, da se pitanje o nezavisnosti Irske podvrgne narodnom glasanju, u kom

bi uzeli učešća svi Iraci preko 18 godina. Na zidinama Dublina pojavljuju se plakati, u kojima se izjavljuje, da će sinnfeinška stranka uputiti molbu svima narodima, koji budu učestvovali u pregovorima o miru, da se Irskoj prizna nezavisnost.

Mirovna sjednica u Brest-Litovsku

Czernin u Brest-Litovsku.
(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Beč, 25. januara.
Ministar spoljnih poslova, grof Czernin, otputovaće u subotu, 26. o. mj. sa pratnjom opet u Brest-Litovsk.

Trockov povratak.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)
Stockholm, 25. januara.
„Pravda“ javlja: Trockij će se u svakom slučaju 27. o. mj. vratiti u Brest-Litovsk.

Rusko-rumunjski rat

Borbe oko Galca. — Rusi prebjegli Bugarima.
(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Sofija, 25. januara.
Novine javljaju, da se zapadno od Galca nastavlja borba između ruskih i rumunjskih četa. Bave se opširno ovim preokretom. „Kambana“ piše: Rumunji su baš htjeli razoružati one ruske čete, koje su u svojoj vrijeme spasle Rumuniju od potpune propasti. Ovo je najsravniji postupak na svijetu. U rusko-rumunjskom ratu istina je na ruskoj strani. 3000 vojnika iz 4. sibirskog korpusa, koji su se spasli na bugarsko zemljište, našli su ovdje odličan prijem. Uostalom ostaje Bugarska obzirom za primirje neutralna u rumunjsko-ruskom sukobu.

Događjaji u Rusiji

Odložen seljački i radnički kongres.
Kb. Petrograd, 25. januara.

Zbog događaja posljednjih dana, i pošto nijesu svi delegati ovamo stigli, odložen je na 2—3 dana kongres savjeta radnika, vojnika i seljaka, što se imao danas održavati.

Uspjesi boljševičkih četa.

Kb. Petrograd, 25. januara.
Petrogradski brzojavni ured javlja: „Pravda“ javlja, da su boljševičke čete zauzele Poltavu, Arhtirku i Trojku kod Orenburga, gdje su potukli kazake hetmana Dubova.

Događjaji u Odesi.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)
Stockholm, 25. januara.

„Djen“ javlja iz Odesa: Tamošnji savjeti je stavio zabranu na sve brodove, koji se nalaze u odeskom pristaništu. Njih ima 16. Od njih su 2 torpedna čamca i 3 topovska. 2 rumunjska broda su još blagovremeno umakla.

Samostalna Finska

Finska čuva svoju potpunu samostalnost.
München, 25. januara.

„Rječ“ objavljuje jedan razgovor s finskim predsjednikom Svinhufudom. Ovaj je izjavio, da Finska neće nikad stupiti u federativnu rusku republiku.

Borbe na zapadu

Sile sporazuma na zapadnom frontu u defenzivi.

Opšta ofenziva god. 1919.
(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Haag, 25. januara.
Propraćajući u Londonu rasprostrtu vijest o predstojećoj neprijateljskoj ofenzivi u Francuskoj, „Manchester Guardian“ izjavljuje ovo: Ako Njemačka sad odista predje u ofenzivu, to silama sporazuma ne ostaje ništa do odbrana. Uspješna defenziva biće nam dovoljna, dok Amerika ne razvije svu svoju vojnu snagu. U napad s izgledom na uspjeh mogu Britanci, Francuzi i Američani preći tek 1919. godine.

Vojne rasprave u Berlinu.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)
Berlin, 25. januara.

„Berliner Tageblatt“ ističe, da se ponovljene posjete Hindenburga i Ludendorffa odnose isključivo na vojna pitanja.

Podmornički rat

NOVA POTAPLJANJA.
Kb. Berlin, 25. januara.

Zanično se javlja, da je od njemačkih podmornica potopljeno 6 parnih brodova i 1 stražarski brod. Četiri parna broda potopljena na istočnoj engleskoj obali.

Pitanje ishrane u Engleskoj i njemačke podmornice.

Kb. Berlin, 25. januara.

Wolfow ured javlja: Opet je potopljeno šest brodova. Po najnovijim podatcima o krizi životnih namirnica u Engleskoj taj se utjecaj pojačava, a njega stvaraju njemačke podmornice. Onih 3800 brodova sa preko 1600 bruto registrovanih tona, kojima je prije godinu dana raspolagala Engleska i čija je jedna polovina rekvirirana za vojničke potrebe, dok druga spada u glavni zadatak da nabavlja ishranu za Englesku, smežurali su se dosadašnjom djelatnošću njemačkih podmornica toliko, da nijesu više u stanju da štite engleski narod od bijede. Smežurica sila sporazuma je očajno prazna. Ovo priznanje nalazi se po „Daily News“-u od 1. januara u čestici novoga ljeta engleskog ministra za ishranu lorda Rondthea svome američkom drugu Hooveru. Lord Rondthe se još uzda u pomoć Amerike, a Nijemci u svoje podmornice.

Najnovije brz. vijesti

Položaj Bratianove vlade.
(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Bern, 25. januara.

„Petit Parisien“ javlja iz Jaša: Položaj Bratianov je opibno zagrožen. Opozicija strasno napada vladu. Za sada Bratiano još raspolaže većinom. Kriza bi značila ne samo pobjedu opozicije, već i potpuno novu orijentaciju rumunjske politike.

MALI PODLISTAK

Odjeci s posljednjeg simfonijskog koncerta

Posljednji simfonijski koncert još je uvijek predmet razgovora umjetničkih krugova. Osobito se živahno pretresa slikovita i snažna simfonija „Soča“ g. majora L. Safraneka, koja je prvu izvedbu svoju slavila u Beogradu 21. ov. mj. Kako čujemo, osigurano joj je davanje i u Beču i to jemištom jednog stručnjaka muzičara, koji je naročito za to došao k beogradskoj premijeri. U „Beogradskim Novinama“ iznosim je stručno sastav i strukturu ovog teškog opusa, a i samu izvedbu popraćena je kratkim izvještajem. Kraj toga rado ustupamo mjesto i članku, koji nam je u formi pisma prispio, a iz kojega vadiamo najzanimljivija mjesta:

„Nijesam, g. uredniče, muzičar po struci, ali mi je Bog dao toliko sreća i uha, da mogu uhvatiti glavne crte i potezi kompozicija. Bilo sam uza to još i te sreće, da sam najnovije djelo g. Safraneka, njegovu „Soču“ slušao na generalnoj probi i na sam dan izvedbe. I to dakako još nije dosta, jer što vrijedi za Wagnera i Straussa, da čovjek istom čestim i ponovnim slušanjem zafazi u one tajne dubine skladateljevih dispozicija, to vrijedi i za Safranekovu „Soču“. Trebalo bi je još čuti, a da joj se pravo značenje nesamo zahvati već i prosjeća. Trebalo bi se otresti prvih efekata i iznenadjenja, da se može u sve tačine počti zamor orkestra i ono divotno preplitanje glavnih motiva.

Prvi dio, sam po sebi prava umjetnina, sasvim je zakružen i sigurno sazdan, a u njem je rasplevana umjetnikova duša u tolikoj punoći, da se sve konture ovog sazdanja jasno odražuju u duši ma i malo naobraženog slušaoca. Tu se vidi Soča od izvora do ponora. Pravim, dobro primijenjenim verzimom izneseni su oni najprije drhtaji izvora, koji tek niču, skaču, šume, pleću se, da se kroz gudure spuste u ravnotežu. Jedina je glazba kadra oslikati ovu divnu igru prirode. Safranek nije tu banalan, nije ni dosadan, da bi monotoniom umarao. Kod njega je svaki takt korak naprijed u oslikavanju preduzetog temata. I ta Soča prvog dijela nije sama, ona je — upravo ženijalom zamisli — uokvirena u dva neizmjerja, najvećimjima što ih Mati Zemlja dati može: visina i dubina. To je visina neboličnih Alpi i dubina sinjeg jadranskog mora. Dvije zurne daljine spaja Sočin srebrenit tok. Taj azur i to srebro vanredno iskače iz Safranekeve simfonije, a uza to je sretno pogodjen život u toku Sočine iz sitnih početaka do razvliene širine. No i najvirtuozniji orisil ovih veličajnih prirodnih lepota bili bi hladni, kad ih ne bi protkivao topli zavlačajni ugodaj. Što je kompozitor alpski motiv već uzmu kao domovinski ziv, a Sočinu temu takodje patriotski zaodjenzo — to podaje ovomu prvom dijelu patriotsku perspektivu, a uza to je priprema za drugi, bojevnij dio, za krvavu Soču.

Taj je drugi dio dramatski. Vršak mu je u onom kriku, koji kao ured prekida mir Sočine krajine. Nije to više oluja, koja se inače spusti na Soču. To je nešto strašnije, sudbonosnije. To je krik rata, koji je to užasnij, što je ne-

izvjesnij. Ova neljzvisnost, strava, gotovo duševna odsutnost uz smeteno kucanje srca — vanredno je uspjela Safraneku. A kako s jednostavnim sredstvima! Naprije iz kratkog rilka fanfara potpuni muk, onda tjeskobni udarci bubnja, a neposredno za njima drhtanje gusala.

Konac je opet umjetnina za sebe, za koji će jamačno svatko žaliti, da nije još duži, još razradjeniji. U njem je prusto tolike obilje materijala, da se jedva može pratiti. Naprosto iznenadi čovjeka tolika bujnost snaga. Kad bih s arhitektonske strane govorio, upravo bi bila mislim, dužnost kompozitorova, da je ovaj bojevni dio načinio dužim i širim, pa makar morao što iz sredine žrtvovati: na pr. onu oluju na Soči, koja je doduše kao cjelina osobito izradjena a odlično joj kontrastira klasički iznesena slikovitost mirne idile — ali uakom provedbe toka Soče u more dojima se ta idila ipak kao epizoda. Bila bi to u neku ruku koncesija publici, koja je u „Soči“, slavnoj i krvavoj posljednjeg vremena, zamišljala samu bojevnost, pa bi možda bilo na uhar stvari, da su bojevni elementi zapremali cijelu drugu polu kompozicije. No to je stvar kombinacija, a nama je govoriti o onom, što nam je kompozitor dao i kako o nam je dao, buduci da se i onako modernom skladatelju ne može propisivati arhitektonika, naročito ako smeta onom, što hoće reći.

Safranek je rekao mnogo i dao mnogo. Svoje je motive i temata proveo egzaktno. To spletanje i raspletanje, ti čvorovi, taj život i drhtanje pojedinih niti i valovima uvijek punog i bogatog orkestra, teško je perom opi-

sati. To treba čuti — treba se dati ponijhati od tih čas slatkih, melodijoznih napjeva čas promišljenih, upravo filozofskih sastavaka. Publica prijanja da što uz one prve i nekako joj je žao, kad joj skladatelj povuče u one druge, koje opet on voli. No nakon svih ovih neobičnih uzbudjaja duševnih — već kad se svi prvi put čuveni valovi poput Soče smire — ostaje još čovjeku u duši kao svjetao trag: plastika Alpi, život Soče, borba junackih sinova sa toliko simpatičnom pozadinom zavlačajnih motiva i osjećaja, u kojima se ogleda kompozitorova slavenska duša. Dosta, Beograd može biti ponosan, što je prvi izveo ovu simfoniju, koja je kolo svoje slave istom započela.

Ne bi li se simfonija „Soča“ uz mladenačko a jednako mlo i puno „Sljeme“ kao i uz uspjeli Mozartov koncertat s virtuozaam g. Ujhely-em, mogla ponoviti još koji put?

Primite, g. uredniče, izraz i t. đ.

Cis.

Istorijski kalendrar

Na današnji dan, 26. januara 1823. godine umro je u Berkeley-u slavni medicinar Edward Jenner (izg.: Džener), koji je zadužio čovječanstvo pronalaskom kalenmljenja („pelcovanja“) protiv boginja. Jenner se rodio 17. maja 1794. godine u Berkeley-u (u gloucesterskom kraju). Prvo je praktično učio kod nekog hirurga u Sudbury-u nedaleko od Bristola, a od 1770. godine učio je u Londonu medicinske nanke, pa je po svršenim nau-

kama otpočeo praksu kao hirurg u rodnom mjestu. Zainterosovan tvrdjenjem neke seljanke, koja ga je uvjeravala, da maja od kraljijih boginja može da sačuva čovjeka od ljudskili boginja, Jenner se sav posvetio proučavanju toga pitanja, pa je 1796. godine izvršio prvo kalenmljenje, koje je pokazalo tačnost njegove pretpostavke. Zatim je potanko iznio svoj pronalazak u djelu „An inquiry into the causes and effects of the cow-pox, or variolae vaccinae“ („Ispitivanja o uzrocima i posljedicama kraljijih boginja, ili kalenmljenje boginja“). Glas o njegovom pronalasku ubrzo se pronio širom cijele Evrope. O Jennerovom radu bilo je već lanjske godine jednom prilikom u našem listu opširno govoru (v. podlistak „Kalenmljenje boginja“ u „Beogradskim Novinama“ br. 58. od 1. marta 1917. godine). Jenner je izabran za predsjednika društva, koje je u njegovu čast prozvano „Royal Jennerian Society“. U posljednjim godinama svojega života nazmjenično je živio u rodnom mjestu Berkeleyu i u Cheltenhamu. Od ostalih djela, što ih je izdao o svom pronalasku, pominjemo još: „Futher observations on the variolae vaccinae or cow-pox“ („Nova opažanja o kalenmljenju boginja ili kraljijih boginjama“), „Continuation of facts and observations on the cow-pox“ („Nove činjenice i opažanja o kraljijih boginjama“). Na londonskom tržališarskom trgu (Trasfalg Square) podignut je spomenik Jenneru. — 26. januara 1855. godine pristupila je kraljevina Sardinija (koja je 1861. godine proširena u današnju kraljevinu Italiju) u toku krim-

Grad i okolica

Dnevni kalendar

Danas je subota 26. januara po starom 13. januara — Rimokatolici: Polikarp b. muč.; pravoslavni: Jermlin i Stratonić. Casnička i činovnička kasina otvorena je do 12 sati u noći.

C. i k. vojnički dom: Citonica, soba za pisanje i igranje, kantina. Otvoreno od 7 sati izjutra do 9 sati uveče. Slobodan pristup svakome vojniku.

Beogradski orkestrum u zimskom pozorištu prije (Boulevar): Početak predstave u 7:30 sati uveče.

Kinematografi: Vojni kino u Kralja Milana ulici 55 (Koloseum): U 6 sati posli. predstava za vojnike, a u 8 sati uveče predstava za časnike. — C. i k. gradjanski kino na Izlazima br. 27 (Paris): U 6 sati posli. podne predstava za gradjanstvo.

Noćna služba u ljekarnama: U sedmi od 20. do uključivo 26. januara 1918. obavljaju noćnu službu u Beogradu ove ljekarne (apoteke): Michl, Stara Crkvena ul. 8; Kusaković, Knežev Sposmenik 2; Sekulić, Takovska ul. 37; ljekarna Crvenoga Krsta, Beogradska ulica 2.

Parobrodarski saobraćaj. I. Između Zemuna i Beograda. Red plovidbe, koji važi od 26. januara do opoziva: Polazak iz Zemuna za Beograd u 6:30, 7:30, 8:30, 9:30, 10:30-11:30 pr. podne, te u 1:30, 2:30, 3:30, 4:30, 5:30, 6:30 i 7:30 poslije podne. — Polazak iz Beograda za Zemun: 7, 8, 9, 10, 11 i 12 sati prije podne, te u 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 sati poslije podne. — II. Između Zemuna i Pancsove. Red plovidbe, koji važi od 26. januara do dajne naredbe: iz Zemuna za Pancsovu svakog dana u 6 sati ujutro i u 12 sati u podne. — Iz Pancsove za Zemun: dnevno u 8:30 sati prije podne i 3 sata poslije podne.

Rodjendan Njegovog Veličanstva njemačkog cara.

Sutra će se, u nedjelju 27. januara, povodom rodjenoga dana Njegovoga Veličanstva njemačkoga cara u Vaznesenjskoj crkvi (Stara Crkvena ulica) u 10 sati prije podne održati svečana služba Božja.

Rimokatolička služba Božja.

U nedjelju 27. januara 1918.:

I. U Dvoru: 1. U 8 sati u jutro srpsko-hrvatska propovijed i sv. misa za vojništvo;

2. U 10 sati talijanska propovijed i sv. misa za talijanske ratne zarobljenike.

II. U župnoj crkvi: 1. U 8 sati u jutro sv. misa za školsku djecu;

2. U 10 sati srpsko-hrvatska propovijed i pjevana sv. misa;

3. U 3 sata po podne večernje.

U radne dane prva sv. misa počina u pol 7, a druga u pol 8 u jutro.

Crkva sv. Save — za beogradsku sirotinju.

Crkva sv. Save priložila je sirotinjskom odjelenju opštine grada Beogradu svotu od 46 kruna za pomaganje beogradske sirotinje, koju je svotu skupila na tas. prilikom bogoslužnja.

C. i k. časnička i činovnička kasina.

O 1. februara ubiraće se dozvolom vojne glavne gubernije u Kasini na koncertne dane ulaznica od 40 hel. po osobi u korist udovica i siročadi poginulih ratnika. Ovaj će mali prinos, koji pojedinao neće osjetiti, a kojim će se za spomenutu plemenitu svrhu sakupiti lijepa svota, uvjereni smo, svaki posjetioac drage volje pridonijeti.

Traži se porodica umrlog činovnika.

Porodica Aleksandra Jovanovića, umrlog činovnika kr. ugarske-trgovackog muzeuma potrebno je, da se odmah javi sudskom odjelenju opštine grada Beograda, radi izvjesnog hitnog i važnog saopštenja.

Marijan Matijević u Natalincima.

Javlja ju nam iz Natalinaca: Marijan Matijević, poznati atleta davao je ovdje predstavu u dobrotnome svrhe. Na predstavi, koja je kao i sve dosadnjane Marijanove predstave bila odlično posjećena, nalazili su se među gledaocima i predstavnici c. i k. vlasti. Sve lačke Marijanovog programa odlično su ispale i nagrađivane su od strane publike burnim pljeskom. Od prihoda odvojena je znatna svota za dobrotnome svr-

skoga rata vojnom konvencijom Francuskoj i Engleskoj, pa je na osnovu te konvencije maja iste godine poslala 15.000 ljudi na krimsko bojište. Sardinjski ministar spoljnih poslova, čuveni grof Cavour učinio je ovo u namjeri, da zaduži Francusku i Englesku i da ih zadobije za talijanske narodne zahtjeve, pa je u tome i uspio. Na pariskom kongresu (završenim 30. marta 1856. godine pariskim mirom) pojavila se Sardinija uporedo sa velikim silama, a jula 1858. godine uspio je Cavour već zaključiti u francuskoj banji Plombièresu savez sa Napoleonom III, kojim se ovaj posljednji obavezao, da će Sardiniji vojnički pomagati pri osvajanju istočnog dijela sjeverne Italije (Lombardije i Venecije) i pri ujedinjenju Italije, izuzimajući pri tome papinu državu, za čiju se dalju opstanak Napoleon III energično zalagao. Savez je učvršćen vjeridom princa Jerome-a Napoleona (brata od strica Napoleona III, sina westfalskog kralja Jerome-a, brata Napoleona I) sa čerkom sardinjskog kralja Victoria Emanuela, princezom Marijom Klotlandom. Vjenčanje je obavljeno januara 1859. godine, a maja 1859. godine već je izbio rat.

he. Sutra u nedjelju priredjuje Marijan predstavu u Lapovu.

Lokalna plovidba Zemun—Pancevo.

Od danas, subota 26. januara otvara se lokalna plovidba između Zemuna i Pančeva po jesenjem plovidbenom redu.

Traže se

Društvo Crvenoga Krsta u c. i k. V. G. G./S. poziva radi primanja novaca niže imenovana lica ako su u Beogradu da se jave lično sa legitimacijom (prijavnom listom) inače da pošlu tačnu adresu i označe najbližu poštu koja prima novac uputnicom.

I. Zastupniku blagajnika Društva Crvenoga Krsta u c. i k. V. G. G./S. gospodinu dr. Marku T. Lek u, prof., Beograd, Dobračina ul. 16, svakog radnog dana od 2—4 sata poslije podne sa pozivom na broj koji se pred svakim imenom nalazi:

A. Broj 5667 Antonović Zorka, Bugarića 4; 5660 Avramović Veza, Princa Evgenija 20;

B. Broj 5657 Bajić Vilosava, Kosmajaska 34; 5719 Balšić Stevan, svešt., sjenički; 5633 Belanović Mica, Stara Crkvena 49; 5671 Belčić Jovanka, Močvarna 10; 5670 Belčević Radojka, Skender Begova ul. 21;

C. Broj 5644 Čalić Ljubica, Trgovačka 10; 5699 Camandra Darinka, Radenička 9;

D. i G. Broj 5690 Demajo Rakla, Princa Evgenija 13; 5627 Denedić Zorka, Dubljanska 159; 5625 Despotović Natalija, Dubljanska 26; 5685 Dimić Persida, Skender begova 18; 5695 Dimitrijević Tinka, Ripanj broj kuće 148; 5676 Dimitrijević Anka, Gornja Palihula 10; 5679 Gjaković Sofija, Kriva ul. 15; 5696 Gjorgjević Anka, Cukarica, Zahradarska ul. 37; 5707 Gjorgjević Hristina, Sumatovačka 42;

E. Broj 5674 Grozdanović Viktorija, Vidina 9;

F. Broj 5659 Hauzer Katarina, Vladečićeva 16;

G. Broj 5646 Ignjatović Ljubica, Radenička 28; 5654 Ilić Zivana, Orlovska 27; 5656 Jelović Stana, Mutapova 29;

H. Broj 5716 Jevđević Vukola, svešt. Gnjelaski, Prijepolje; 5632 Jovanović Spasenija, Visokog Stevana 30;

I. Broj 5711 Karamatijević Petar, svešt. Nova Varoš; 5661 Karijo Neti, Visokog Stevana 8; 5658 Knol Berta, Hadži Miletićeva 16; 5630 Kesanović Mara, Krušedolska 4; 5642 Kraljević Mileva, Vinogradska 14; 5659 Krstić Katarina, Avramova ul. 7;

L. i Lj. Broj 5647 Lazić Smilja, Bitoljska 18; 5663 Levi Ritka, Visokog Stevana 8; 5709 Lisičić Sima, svešt. otloovski, Prijepolje; 5715 Ljunić Jevrem, svešt. Veliko-župski; 5721 Ljuštanić Damjan, svešt. tolački;

M. 5655 Maksimović Hristina, Topčidersko Brdo; 5714 Marić Vasilije, svešt. seljanski; 5697 Matić Milosav, Molerova 77; 5708 Milutinović Milica J., Stojnik, srez kosmajski; 5652 Milošević Mica, Orlovska 33; 5698 Momaković Bosiljka, Gjurjevo Brdo I. br. 19;

N. Broj 5636 Nastasić Vilosava, Slijvarska 5; 5720 N. radić Rista, svešt. kamogorski, Malešev; 5712 Nikočević Letar sv. št. Bistrica; 5638 Nikolić Miletić, Majdanska 13; 5634 Nikolić Milica, Radnička 37; 5686 Nikolić Stojanka, Dubljanska 8;

O. Broj 5701 Ot. Roksanda, Budimska ul. 8;

P. Broj 5672 P. Čić Katarina, Vidina 6; 5678 P. Čić Sofija, Močvarna 2; 5628 Petrović Ružica, Dubljanska 10; 5677 Petković Hristina 23; 5704 Petković Miloja, Platnarska 9; 5631 Petrović Olga, Zlatiborska 66; 5639 Petrović Draga, Kralja Aleksandra 112; 5673 Petrović Magdalena, Vidina 11; 5635 Popović Danica, Spojna 12; 5643 Popović Katarina, Landanova 41; 5718 Popović Milutin, svešt., Svodol Sjenički; 5713 Purić Ilija, svešt., Radjevac; 5645 Rađenović Ljubica, Visoki Dečani 13; 5683 Rađišević Kosara, Dečanska ul. 4; 5637 Rađojković Milenija, Majdanska 9; 5640 Rađojčić Jovan, Knjevinje Ljubice 60; 5702 Radosavljević Miodrag, Budimska 8; 5624 Ristić Paulina, Dubljanska ul. 18; 5662 Romana Herija, Princa Evgenija 18; 5688 Ruben Roza, Jevrejska 10;

S. i S. Broj 5664 Simić Hristina, Saborna 140; 5641 Sotirović Saveta, Dušanova 31; 5650 Stanković Jelena, Sumatovačka 64; 5684 Stajčević Agnija, Prote Matije 44; 5668 Stanković Aleksa, Jevrejska 12; 5681 Stefanović Janko, Vidina 17; 5629 Stefanović Sofija, Krušedolska 4; 5705 Stefanović Zorka, Miletićeva 2; 5649 Stojanović Ljubica, Dubljanska 15; 5693 Stojanović Vukosava, Preševska 1; 5690 Stojanović Zivka, Pop Lukina 7; 5654 Stojčević Stevan, Bačvarska 16; 5626 Salić Hristina, Dubljanska 39; 5669 Srodić Zorka, Skenderbegova 18;

T. Broj 5687 Tanasković Vukosava, Gružanska 25; 5694 Tanazević Jelena, Kamenovića vinograd br. 1; 5682 Topalović Kosara, Resavska 90;

V. Broj 5648 Vajta Felikas, Dubljanska 84; 5665 Vasić Mileva, Saborna 104; 5692 Vasiljević Ljubica, Mlašumina 5; 5675 Veličković Vaska, Niška 26; 5651 Veljković Dostana, Miloševska 19; 5691 Vidaković Katarina, Mlašumina ul. 19; 5706 Vildović Agnija (Jaga), Miletićeva 8; 5717 Vukojić Todor, svešt. crjenički; Z. i Z.

Z. Broj 5666 Zekavić Anđra, Janičijeva 6; 5700 Zikić Natalija, Mletačka 6; 5703 Živković Draga, Budimska 35;

II. Potpredsjedniku odgora Crven. Krsta g. Bogdanu Jakšiću u Kruševcu.

Broj 30 Ljubica Bore Popovića, sr. načelnika; 73 Mileva udova Dimitrija Stamenkovića, biv. narednika iz Kruševca; 235 Anka Obrenović, učit. iz Donjeg Vojčina; 244 Porodica Borivoja Veljića, vojn. čin.; 296 Tijana udova Josifa Buzin; 327 Tihomir Gjorgjević, željezn. iz Beograda; 329 Ivko Županjac, kočničar iz Lapova; 376 Dimitrije Milenković, šumar iz Vrnjaca; 391 Porodica Nikole Nikolića, vojn. čin.; 412 Leposava B. Veljković; 450 Srećan Veljković, čekar; 511 Milan Grujić, učit. iz Milenije; 518 Porodica Hakela Izraeljevskog, masera iz Vrnjaca; 519 Porodica Arsenija V. Jovanovića, art. poručnika; 549 Porodica Josifa Nagje, pporučn. iz Trstenika; 557 Porodica Spire Kostića, vojn. čin.; 578 Nerandža sestra Petra Stevanovića; 581 Milan Ignjatović, žel. prakt. iz Resnika; 587 Porodica Dragoljuba Ilića, čin. vojn. čin.; 642 Zivana udova Koste Stefanovića; 648 Milosav Janković, učit. iz Račice; 655 Proka Gjorgjević, kočničar iz Beograda; 672 Mileva Jovana Mihajlović; 655 Proka Gjorgjević, kočničar iz Beograda; 672 Mileva Jovana Mihajlovića učitelja iz Račice; 682 Dara kći Jovana Stojanovića, pošt. čin. iz Borskog Rudnika; 712 Danica J. Ilić, učit.; 812 Milosav Čekić, čin. mesne kontrole; 829 Svetislav Vujić, kočničar iz Beograda; 831 Katarina Perić, učiteljica; 894 Mileva Damjanović, učit.; 859 Vladimir Gajtović, žel. čin. iz Obrenovca; 900 Majka Velimira Novakovića, skretničara iz Valjeva; 917 Dragutin Marković, limar; 918 Vasa Stojić, pekar; 919 Stevana majka Ljube Matrovića, obućara; 920 žena Boška Nikolića, bravarica; 941 Dana Mileva Stankovića, obućara; 985 Dušan Dugić, prakt. sr. blagajne; 993 Zagorka M. Jovanović, čin. Uprave Fondova; 1022 Dimitrije Tančić, blagajnik iz Zaječara; 1032 Ljubica Živković, uč. iz Stalača; 1073 Divna udova Miladina Smiljanica iz Lapova; 1077 Milija Mihajla Tripkovića, šloser; 1084 Zivka Milana Tomića, šnajdera; 1085 Katarina Mloša Dimitrijevića, opančara; 1086 Anđelija Dragoljuba Miloševića, opančara; 1087 Celine Živojina Kezića, kovačica; 1088 Julka Miloša Petrovića, šnajdera; 1089 Vojislav Jovanović, kolar; 1113 Jegda Milana Matića Stevančevića, iz Loznaca; 1140 Angelina Gjorgjević, učit., iz Guberevca; 1210 Andreja Baptista, posluž. žel. direkcije; 1215 Matija Blasković, nadz. iz Niša; 1233 Viktor Gukić, ložać; 1234 Gjorgje Dabić, skretn.; 1282 Radomir Jovanović, mašinovodja iz Skoplja; 1310 Miletić Mihajlo, nadz. pruge iz Braljne; 1320 Porodica Dimitrija Mihajlovića, svešt. iz Zakute; 1231 Atanasio Mladenović, nadz. pruge iz Djunisa; 1336 Rajko Pivljaković, pisar iz Skoplja; 1345 Zivko Radenković, desetar iz Vitkova; 1349 Vladislav Radović, nadz. pruge; 1394 Dragutin Cakić, učit. iz Majdeva; Nadežda Cakić, učit. iz Majdeva; 1488 Mileva udova Milana Ristića; 1571 Aleksandar Gjorgjević, sres. čin.; 1601 Jovanka Petković; 1621 Katarina Tomić, trg.; 1653 Aleksandar Čirković iz Brusa; 1693 Kosara udova Živojina Popovića, svešt. iz Aleksinca; 1737 Dušana Vitas, učit. iz Paraćina; 1759 Aleksandar Danajlović, učit.; 1765 Draga udova Milorada Stojanovića, biv. učit. iz Ribare; 1905 Darinka Hutlješić, učit. iz Kamenica; 2061 Bogoljub Aćimović, žel. čin. iz Čičevca; 2071 Aleksandar Bugarski, mašinovodja; 2086 Kosta Damjanović, žel. čin. iz Aleksinca; 2141 Jelisaveta, Dragoljuba Marjanovića, svešt. iz Selanca okr. Podrinski; Draga Milosava Milanovića, kapet. iz Ribarske Banje; 2241 Gjoka Todorović, učit.; 2267 Marko Jovanović; 2268 Sima Babić, zidar; 2373 Darinka Savić; i 2393 Milka M. Ristića iz Lešnice.

III. Miši Nikoliću, načel. žel. direkcije, Kralj Milutina ulica br. 36 u Beogradu.

Marija žena Jaksimovića Antonija, kočničara; i g-djica Staniševska Ljubica, zyan. direkcije.

(Svršica se.)

Narodna privreda

Pribor za gajenje svilenih buba

(Svršetak).

Krevete u sobi treba namjestiti tako, da im se može prići sa svih strana. Pri tom valja paziti, da najniža lesa bude 50 cm iznad potosa, a najviša da bude 50 cm ispod tavanice, jer su za bube najzdraviji najniži i najviši slo-

jevi vazduha, prvi što je u sobi hladniji, a drugi što je obratno topliji.

Kad se bube izvedu, treba ih prenijeti na novu i čistu artiju i ovu razmjestiti po lesama.

Da nebi mravi nallazili na bube, treba nogare namjestiti u pojače zemljane ili limene sudove napunjene vodom, ili oko njih posuti pepela ili pljeve. Ako se zna mjesto odakle izlaze mravi, onda se oni mogu pokupiti krpom i to na ovaj način: Krpu treba posuti sitnim šećerom i metnuti je na mjesto gdje izlaze mravi, pa će ih se na krpi skupiti veliki broj. Ubijaju se lako, kad se krpa umoči u vrelu vodu.

Da se ne bi miševi peli na krevete i nanosili bubama štete, treba na donji dio nogara prikovati lim u obliku lijevaka, pri čemu paziti, da se lijevak širom stranom okrene na niže.

Na podu istog kreveta valja namjestiti kakav poveći sud s vodom, da bi soba bila primjerno vlažna, jer je do izvjesnog stepena potrebna bubama i vlaga. Vodu valja mijenjati svakog dana što češće, da bude svježija.

Poslije trećeg prevlađenja nije potrebno, da sobni vazduh bude vlažan, jer prirodno isparavanje samih buba nadoknadjuje vlagu u dovoljnoj mjeri, a vazduh prezasićen vlagom, mogao bi im šta više škoditi. Za to služe tako zvani vlagomjere, no za našu potrebu biće sa svim dovoljno, ako se poslužimo kakvom kesicom, koja je napunjena sa kuhinjskom solju. Kesicu valja objesiti u sobi i paziti na nju: ako je vlažna koliko treba, a naprotiv, ako je kesa suva ili sa nje padaju kaplje, onda u prvom slučaju ima vodene pare vrlo malo, a u drugom vrlo mnogo.

Ko ima u sobi dva termometra, onda i pomoću njih može da sazna stepen vlage u sobi za gajenje buba. Jednom termometru valja da obloži kuglicu vlažnom krpicom. Na tom termometru poslije 5—10 minuta spustiće se živa za nekoliko stepeni. Ako se prema termometru čija kuglica nije obložena vlažnom krpicom spusti živa za 1.25 do 3.5 stepeni Celsijevih, vazduh je u sebi vlažan, ako za 4.75 do 7 stepeni, onda je umjerenno vlažan, a ako više od 7 stepeni, onda je suv.

3. Izbušena artija i dr. Za vrijeme gajenja nije dobro, da se bube prenose rukom s jednog mjesta na drugo, jer se one u tom slučaju i pored najbolje pažnje mogu da nagnjiječe, a pošto su vrlo nježne, boluju često i od najmanjeg pritiska. Zato se prenošenje buba s jednog mjesta na drugo prilikom hranjenja i t. d. vrši najobičnije pomoću izbušene artije. Ovakove artije ima s malim, osrednjim i povećim rupama, kako bi kroz ove mogle prolaziti male, osrednje i velike bube.

Na bube se metne tabak ove artije, a na artiju iskrizano lišće. Bube kroz rupe prijedju na svježe lišće i onda se s tabakom prenesu na čisto mjesto, a postelja, na kojoj su bile, očisti.

Umjesto artije upotrebljava se mreža od žice ili kanapa. Od letava valja podesiti, okvir širine i dužine lese, ili i kraći, i preko ove razapeti žicu ili kanap uzduž i poprijeko, tako da budu podesni otvori, kroz koje bi se bube mogle lako da provlače. Za ovu potrebu uz krevete služi tako zvana „rezervna lesa“, na kojoj je ukovano poredje vrbove pruče, ili su umjesto ovoga upotrijebljene letvice. Lesa se namješta iznad buba, pa se na nju metne lišća. Bube ubrzo prelaze na lišće.

Malo je poteže na ovaj način prenašati vrlo male bube, t. j. kad su u prvom uzrastu. Da bi takve bube mogle dobiti čisto mjesto, i da bi se jednovremeno i razredjivale, ne treba ih prenositi, već podesnim hranjenjem natjerati da same prelaze na čisto mjesto i time se razredjaju. To se radi ovako: Kad se bube izvedu, ne treba ih s listom stavljati na tabak u krug, već u vidu pantlijske široke 3—4 cm, a dugačke 1 m i to pri kraju tabaka. Zatim stavljati iskrizano lišće ispred buba u vidu pantlijske iste širine, pa će one same otkći na svježe lišće i ostaviti nečisto mjesto. Naročito mjesto očistiti, metnuti lišća, i onda će se već broj buba vratiti natrag. Produžiti zatim hranjenje na taj način, dok se pantlijkama od buba i lišća ne napuni cijeli tabak i kad se to postigne, naičiče prva mjena, prvo prevlačenje. Od druge mjene valja upotrijebiti izbušenu artiju, mrežu ili šta bude imalo pri ruci.

Počevši od dana, kad bube prijedju drugu menu, treba ih češće prenositi s mjesta na kome su bile, na čisto mjesto. Kao pravilo u tome važi: da ih od druge do četvrte mjene treba prenositi svakog a najmanje drugog dana, a od četvrte mjene do zavljanja redovno svakog dana. Tom prilikom valja paziti, da se bube na gornjim lesama promjenjuju s bubama na donjim lesama, da bi im se tako izjednačilo porast, jer se bube na gornjim lesama razvijaju brže, jer je tu toplije.

7. Broj 5687 Tanasković Vukosava, Gružanska 25; 5694 Tanazević Jelena, Kamenovića vinograd br. 1; 5682 Topalović Kosara, Resavska 90;

V. Broj 5648 Vajta Felikas, Dubljanska 84; 5665 Vasić Mileva, Saborna 104; 5692 Vasiljević Ljubica, Mlašumina 5; 5675 Veličković Vaska, Niška 26; 5651 Veljković Dostana, Miloševska 19; 5691 Vidaković Katarina, Mlašumina ul. 19; 5706 Vildović Agnija (Jaga), Miletićeva 8; 5717 Vukojić Todor, svešt. crjenički; Z. i Z.

Z. Broj 5666 Zekavić Anđra, Janičijeva 6; 5700 Zikić Natalija, Mletačka 6; 5703 Živković Draga, Budimska 35;

II. Potpredsjedniku odgora Crven. Krsta g. Bogdanu Jakšiću u Kruševcu. Broj 30 Ljubica Bore Popovića, sr. načelnika; 73 Mileva udova Dimitrija Stamenkovića, biv. narednika iz Kruševca; 235 Anka Obrenović, učit. iz Donjeg Vojčina; 244 Porodica Borivoja Veljića, vojn. čin.; 296 Tijana udova Josifa Buzin; 327 Tihomir Gjorgjević, željezn. iz Beograda; 329 Ivko Županjac, kočničar iz Lapova; 376 Dimitrije Milenković, šumar iz Vrnjaca; 391 Porodica Nikole Nikolića, vojn. čin.; 412 Leposava B. Veljković; 450 Srećan Veljković, čekar; 511 Milan Grujić, učit. iz Milenije; 518 Porodica Hakela Izraeljevskog, masera iz Vrnjaca; 519 Porodica Arsenija V. Jovanovića, art. poručnika; 549 Porodica Josifa Nagje, pporučn. iz Trstenika; 557 Porodica Spire Kostića, vojn. čin.; 578 Nerandža sestra Petra Stevanovića; 581 Milan Ignjatović, žel. prakt. iz Resnika; 587 Porodica Dragoljuba Ilića, čin. vojn. čin.; 642 Zivana udova Koste Stefanovića; 648 Milosav Janković, učit. iz Račice; 655 Proka Gjorgjević, kočničar iz Beograda; 672 Mileva Jovana Mihajlović; 655 Proka Gjorgjević, kočničar iz Beograda; 672 Mileva Jovana Mihajlovića učitelja iz Račice; 682 Dara kći Jovana Stojanovića, pošt. čin. iz Borskog Rudnika; 712 Danica J. Ilić, učit.; 812 Milosav Čekić, čin. mesne kontrole; 829 Svetislav Vujić, kočničar iz Beograda; 831 Katarina Perić, učiteljica; 894 Mileva Damjanović, učit.; 859 Vladimir Gajtović, žel. čin. iz Obrenovca; 900 Majka Velimira Novakovića, skretničara iz Valjeva; 917 Dragutin Marković, limar; 918 Vasa Stojić, pekar; 919 Stevana majka Ljube Matrovića, obućara; 920 žena Boška Nikolića, bravarica; 941 Dana Mileva Stankovića, obućara; 985 Dušan Dugić, prakt. sr. blagajne; 993 Zagorka M. Jovanović, čin. Uprave Fondova; 1022 Dimitrije Tančić, blagajnik iz Zaječara; 1032 Ljubica Živković, uč. iz Stalača; 1073 Divna udova Miladina Smiljanica iz Lapova; 1077 Milija Mihajla Tripkovića, šloser; 1084 Zivka Milana Tomića, šnajdera; 1085 Katarina Mloša Dimitrijevića, opančara; 1086 Anđelija Dragoljuba Miloševića, opančara; 1087 Celine Živojina Kezića, kovačica; 1088 Julka Miloša Petrovića, šnajdera; 1089 Vojislav Jovanović, kolar; 1113 Jegda Milana Matića Stevančevića, iz Loznaca; 1140 Angelina Gjorgjević, učit., iz Guberevca; 1210 Andreja Baptista, posluž. žel. direkcije; 1215 Matija Blasković, nadz. iz Niša; 1233 Viktor Gukić, ložać; 1234 Gjorgje Dabić, skretn.; 1282 Radomir Jovanović, mašinovodja iz Skoplja; 1310 Miletić Mihajlo, nadz. pruge iz Braljne; 1320 Porodica Dimitrija Mihajlovića, svešt. iz Zakute; 1231 Atanasio Mladenović, nadz. pruge iz Djunisa; 1336 Rajko Pivljaković, pisar iz Skoplja; 1345 Zivko Radenković, desetar iz Vitkova; 1349 Vladislav Radović, nadz. pruge; 1394 Dragutin Cakić, učit. iz Majdeva; Nadežda Cakić, učit. iz Majdeva; 1488 Mileva udova Milana Ristića; 1571 Aleksandar Gjorgjević, sres. čin.; 1601 Jovanka Petković; 1621 Katarina Tomić, trg.; 1653 Aleksandar Čirković iz Brusa; 1693 Kosara udova Živojina Popovića, svešt. iz Aleksinca; 1737 Dušana Vitas, učit. iz Paraćina; 1759 Aleksandar Danajlović, učit.; 1765 Draga udova Milorada Stojanovića, biv. učit. iz Ribare; 1905 Darinka Hutlješić, učit. iz Kamenica; 2061 Bogoljub Aćimović, žel. čin. iz Čičevca; 2071 Aleksandar Bugarski, mašinovodja; 2086 Kosta Damjanović, žel. čin. iz Aleksinca; 2141 Jelisaveta, Dragoljuba Marjanovića, svešt. iz Selanca okr. Podrinski; Draga Milosava Milanovića, kapet. iz Ribarske Banje; 2241 Gjoka Todorović, učit.; 2267 Marko Jovanović; 2268 Sima Babić, zidar; 2373 Darinka Savić; i 2393 Milka M. Ristića iz Lešnice.

III. Miši Nikoliću, načel. žel. direkcije, Kralj Milutina ulica br. 36 u Beogradu.

Marija žena Jaksimovića Antonija, kočničara; i g-djica Staniševska Ljubica, zyan. direkcije.

(Svršica se.)

Poslijednje brzojavne vij

Iz staroga Zagreba

Kakvi su bili zagrebački djaci g. 1711. Počevši od god. 1607. uzdržavali su Isusovci u Zagrebu veliku gimnaziju, koja je već u XVII vijeku brojila 300 djaka. Gimnazija se kasnije pridružila i filozofija, gdje su gimnazijalci iz 6. razreda nastavili nauke svoje. Jedan dio djaka bio je smješten u isusovačkom sjeničaru sv. Josipa, t. j. ondje, gdje je poslije ukinuća isusovačkoga reda bio uređen plemićki konvikt (Jezuitska ulica broj 1); drugi pak djaci stanovahu u privatnim kućama. Ovi posljednji počinjahu Zagrebčanima svake jeseni mnogo štete u vrtovima, voćnjacima i vinogradima. Tada je naime obuka u školama trajala i tečajem ljetnih mjeseci (jul i avgust), pošto su se veliki školski praznici počinjali tek 15. septembra, a svršavali krajem oktobra; početak školske godine bio je na Besvete (1. novembra).

Mjeseca avgusta dozrijevali su šljive, kruške i jabuke, a početkom septembra bilo je već i zrelo grozdje. Obilježni djaci bili su tada prava pokora za građane zagrebačke, jer su odviše rado i prečesto zalazili u tuđe vrtove, voćnjake i vinograde. Najviše je šteta bilo nanoseno pod jesen god. 1711. Zbog toga pritužilo se grad Zagreb hrvatskom saboru, što ga je banski namjesnik Petar grof Keglević — 2. oktobra 1711. sazvao u Zagreb. Sabor je povsima uvažio predstavku grada Zagreba, te je odlučno stupio protiv djaka. Od generala isusovačkoga

reda u Rimu tražio je sabor neka odredi, da školski praznici počnu mjesec dana ranije; neka se djaci zagrebački odsada svake godine puste iz škole kućama 15. avgusta; prije toga treba obaviti običajne ispite za prelaz u viši razred. Ne učinili li toga general reda isusovačkoga, tada će sabor poduzeti oštrije mjere; jednako će i grad Zagreb općenito zabraniti primanje djaka u privatne stanove. O svemu tomu sastavljen je i poseban (osmi) zakonski članak. (Zapisi iz hrvatskih sabora, knjiga VI., str. 46. i 47. Rukopis u kr. zem. arhivu.)

Zidarske plaće u Zagrebu god. 1647.
Prigodom strašnoga požara, koji je 27. marta 1645. zadesio Grič (zagrebačka gornja varoš), ljuto je nastradala i katolička crkva sv. Katarine. Nije izgorio samo crkveni krov, već i sva nutrinja (oltari, kor, sjedala, i t. d.), te ostadoše goli zidovi. Iza požara slijedilo su neprestane kiše, koje raskvasiše i crkveni svod. Jedva se nešto u crkvi popravilo, kad li je crkva opet stradala od žestokog zemljotresa, koji se više puta ponovio tečajem mjeseca septembra godine 1646. Ovi zemljotresi veoma oštetili crkveni svod, te je postojala opasnost, da će se i srušiti.

Grof Nikola Erdedi stariji spada među osobite dobrotvore crkve sv. Katarine. On je na svoj trošak podigao oltar sv. Ignjacija, a ujedno se izjavio spremnim, da podmiri sve zidarske troškove za popravak i bojadisanje crkve sv. Katarine. U tu svrhu sklopio

je o. Mihovil Sikuten, rektor samostana isusovačkoga, 16. juna 1647. ugovor s Andrijom Tomašićem, zidarskim majstorom iz Rogateca u Stajerskoj. Po tome ugovoru preuzima Tomašić bojadisanje i popravak crkve. Da ne mora na duže vrijeme ostaviti svoj Rogatec, držeće Tomašić u Zagrebu svoga palira, koji je vrlo vješt u zidarskom umjeću. Samo glavni vjencak, kapiteli i teži poslovi izvodit će se pod osobnim vodstvom Tomašićevim.

Majstor Tomašić dobivaće u ime plaće 9 groši na dan, a njegovi pomoćnici po 7 groši. (Tada je 16 groši činilo 1 ranjsku forintu.) Polovicu plaće dilažeće zidari svakih 15 dana; drugu polovicu plaće sastavljale im se do kraja njihova posla, da služi kao jamčevina za njihovu ustrajnost u poslu. Rektor Sikuten zidarima jamči, da će ovu polovicu isplattiti isusovački samostan, ako slučajno ne bi htio platiti grof Nikola Erdedi. Majstor Tomašić pak obećaje, da će u crkvi sv. Katarine stalno raditi 6 zidara, ne računajući njegovu osobu.

Osim plaće u novcu dobivaće zidar i isusovačkoga samostana takodje hranu i piće. Ujuto dobiće svaki zidar kruh, sir i jednu šestinu pinte vina (dakle oko pol litre). Za ručak dobivaće zidari tstu količinu vina i dva jela, od kojih će jedno biti meso, a drugo varivo ili kaša. Isto tako dobiće i za večeru dva jela i šestinu pinte vina. U nedjelju i na praznike dobivaće zidari samo ručak i večeru bez doručka.

Zvanične objave

Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu.

Br. 17.399 pres.

Beograd, 21. decembra 1917.

POZIV.

Na osnovi najvišeg odobrenja raspisa c. i k. zajedničkog ministarstva financija od 7. jula 1917. o gubitku javnih povlastica, položaja i prava zbog napuštanja Bosne i Hercegovine za vrijeme rata, list zakona i naredaba br. 69., pozivaju se svi pripadnici Bosne i Hercegovine kao i austrijski i ugarski državni pripadnici:

1. svi oni, koji su ovlaštjeni da vrše javno pravne poslove, kao što su advokati, advokatski kandidati, građanski tehničari, zvanično autorizirani rudarski inženjeri, liječnici, veterinari, zanatlije i trgovci svake vrste, javni i privatni agenti, pozorišni preduzimači, posjednici licencija za priredjivanje predstava, posljednici privatnih škola;

2. u Bosni i Hercegovini postavljani upravljači, kao što su tehnički i komercijalni direktori ili članovi direkcije ili nadzornog odbora budi kakvog dioničkog društva ili rudarskog društva u smislu rudarskog zakona ili kakvog zanatlijskog ili privrednog udruženja;

3. oni, koji u Bosni i Hercegovini posjeduju pravo na penzije, provizije,

priloge za vaspitanje ili inače kakve rente iz javnih sredstava tih zemalja, da se vrata u zemlju, i to: oni, koji su prije ili za vrijeme rata bez naročite dozvole vlasti napustile svoje u Bosni i Hercegovini nalazeće se mjesto stanovanja, te se nalaze izvan austro-ugarske monarhije, u koliko se već u smislu § 1. rečenog raspisa nisu imali vratiti u Bosnu i Hercegovinu do konca septembra 1917., da to učine za dva mjeseca, a u koliko se sad bave u kakvoj prekomorskoj zemlji, da to učine za četiri mjeseca, računajući to od dana ove obznanje, pošto će se u protivnom slučaju s njima postupati u smislu § 7 gore pomenutog raspisa.

Ako nekome za blagovremeni povratak u Bosnu i Hercegovinu stoji bez njegove krivice smetnje na putu, navedene u tačkama 1., 2. i 3., onda ima tu smetnju da dostavi bosansko-hercegovačkoj zemaljskoj vladi u roku, određenom za povratak i da se vrati za mjesec dana po otpadanju te smetnje, u koliko rečena vlada ne bi dozvolila izuzetak.

Ovaj se poziv obznanjuje s primjedbom, da se dotični rokovi računaju od dana, kad je određeno njegovo objavljivanje u službenom listu „Sarajevski List“ i da prijava o povratku ima da se učini kod nadležnog okružnog zapovjedništva.

C. i k.

vejna glavna gubernija u Srbiji.

MALI OGLASI

Primaju se: Knez Mihailo ul. 38

Dentista P. B. Brill

Beograd, Makadonska ulica broj 3 (do pošte) Amerik. specijalista

KUBE vještačke u zlatu u kistiku samo se u ovom ateljeu izrađuje po najboljem originalnom americkom sistemu. Priman od 8-12 i 2-6.

ZUBNI-ATELJE J. SIDVERCA

DIPLOMIRANI DENTIST

Beograd, Kralj Milana ul. 37, specijalista za vještačke zube u zlatu i kistiku po najboljoj americkoj metodi. Izrada solidna. Materijal najbolje kakvoće. Prima od 8-12 i 2-6 sati po podne. 1045

Kupovine i prodaje.

Ženske cipele

pltkice i duboke, odlične, pred-vojni materijal, br. 34-38. Po-vojnje cijene. Na par i na više. Radnja Kralja Aleksandra ulica 10. 34815-2

Namještenja.

Djevojk

za poslove po sobama i kuhinjama za 2 osobe. Stan i hrana. Plata 30-40 kruna mjesečno. Upravitelj od 10-12 sati prije podne, Topličin Venac 7, desno, l. sprat. 34760-3

Dobra djevojka

sa sav kućevni posao, koja zna i kuvati. Može stupiti odmah. Bilojska 18. 34845-3

Potrebna je

dobra djevojka za sav kućevni posao. Plata je dobra. Može stupiti odmah. Upravitelj: Jovanova ul. 47. 34844-3

Poslastičar

traži se. Prijaviti se u radnji Šrenjska ulica br. 4; do kafane „Mali Vojnik“ 34851-3

Stanovi.

Traži se

jedna lepo namještena soba, sa izgledom na ulicu, sa posebnim ulazom u blizini gubernije. Ponude pod „Čisto 734“ — upravi lista. 34834-4

Traži se

stan s namještajem ili bez namještaja koji se sastoji od 3 sobe i kuhinje i ako je moguće s upotrebom bašte. Ponude slati pod „Sunčana strana 735“ administraciji lista. 34849-4

Razno.

Izgubljen novčanik

sa sadržinom od 2 kruna i prstena u vrijednosti 10 K (uspomena). Pošten naznik nekada preda u upravu B. N. Knez Mihailo ulica 38. Dobliva nagradu od 50 kruna. 34818-5

Javna blagodarnost.

Za ugošćenje srpskih zarobljenika u Beogradu o novoj 1918. god. skupljeni su slijedeći prilozil:

- Po 100 kruna: Olga Jov. Sjenickog i Marko Leko.
- Po 60 kruna: Milorad Stalac.
- Po 50 kruna: D. Petrović, Mihić, Miletić i Stefanović.
- Jovanka K. Popović, Ana Hristić i Lenka Damjanović.
- Po 40 kruna: Tasa Nerandžić.
- Po 30 kruna: D. Djukanović i Komp.
- Po 20 kruna: Ilija Antonović, Aleksa Zdravković, K. Mijatović i A. Tošić, Ljubomir Ničić, Kosta J. Popović, Popović, Marko Vučić i Gavrilović, Braća Neuman, Tomić i Stojadinović, Stojiljković i Milosavljević, M. Barjaktarovićeva, Elisabeth O'Brien Hristić, Mesarović i Pavlović, Radoković i Ristić, Paulina Loska, Svetislav Okanović i Leposava Biha.
- Po 10 kruna: Milivoj M. Popović, Darinka Čortanova, Jelica Z. Jevdjenijević, Naumka V. Kocic, Radošević i Novaković, J. Tucaković, Milica Čirić, Julka Ostoić, Mića M. Petrović, Anka Marković, Leposava Bulanović, Katarina Popović, Vajalić, Popović i Ristić, Stevanović i Stanišić, Marija Besarablić, Čedomir Nešić, Anica Uzelac, Vasiljević, Jocić, N. N., Ana Pliko, S. B. Cvijanović, Ružica Živković, N. N., Leon Mošić, R. Lubi, Petar Andrejević, R. J. Anaf., V. Russo, Slavković, Hajtm Eltas, T. Subašić, Jakov Testić, R. Djurica i Komp., N. Bogdanović, Gabriela Idelson, N. N., M. Petrović i Belić, Knjižara „Napredak“, Svet. M. Magdić, g-dja Protić, Kosta Nikolić i Jovanović, David Luštin, Antonić, Panta Tadić, M. B. N., Leposava Milanović, Lukarević Vaja, Milan Paranos, N. N., Djoka Hristić, Zoran D. Nikolićević.
- Po 5 kruna: Nadežda Stanojević, djeca Miloša Popovića, Olga Petrović, Z. Gabaj, N. N., M. Viktorović, Jela Antička, S. Jovanović.
- Po 3 kruna: Katarina Podgracki, Danica Zahlo, Mileva Jovanović, Marica Gabaj, Lena A. Russo, Olga Radivojević, N. N., Mileševića, Milica Svet. Glišić, Jelisaveta V. Marković, J. Janković, A. Branković, S. Mošić, J. Alkajal, Miša Goldstein, N. N., Hug. Bully, A. Popović, Jovanović, Samurović, K. Stojković, Mihić, Lj. Popović, O. J. Pavlović, Dj. Milivoj, M. Petrović, M. Petrović, Slavka Novaković, Darinka Nestorović, J. Sondermaer, Lj. M. Naumović, Jovanka Vukčević, Spasenija Ristić, Mara Colokančić, Jela Lazarević, Gustav Sosberga.
- Po 4 kruna: Lazović i Stanivuković, Katarina Vojković, Olga Natošević, Lenka Šumenković, J. Antić, Leposava L. Rejić, Spasenija Stojanović, Roksanda M. Lazarević, N. N., N. N., Jel. Veltmirović, Paulina Deroko, Milosnovička, Braća Ilić, Jak. D. Medina, Dr. Veselić, R. Pašićka, M. L. N., Gosti Hotel Parba, Matković, V. Marković, M. Mutavdžić, J. Stanković, S. Obradović, Zorka Djordjević, Lazar Kostić.
- Po 3 kruna: Mileva Ranošević, Dr. B. Zavadjić, Natalija Rajković, Darinka Perišić, Katarina K. Petrović, N. N., N. N., S. Simonović, Benzijona, Zenta Mičevića.
- Po 2 kruna: Vidosava Selesković — Jakovljević, Ružica Svačić, Podgrackova, Ljubica S. Svačić, N. N., Emilija Golubovski, Zora Cocić, Mara A. Bodi, Ruza Marković, Persida Ivančić, Jelena Mutavdžić, Katica Koružić, Rajko Ković, N. N., Mitar Markezović, Andjelija K. Petrović, Dušan Pavlović, Vidosava Nikolić, Marko Lazarević, Olga Mičić, Persida Stanić, Mičević, A. An., M. M. M., B. Mavorah, Dragica Nemeš, H. Ilić, Vidoje Albala, Milorad Sianojević, Ljubomir Pešić, N. N., Savka Mihajlović, Darinka Mičevića, Rosa Nikolić, Vojislav Savić, Avram Kaiderson.
- Po 1 krunu: Katerina Vrsalović, Jelisaveta Kuzmanović, Popovića, Milica Obrenović, Milorad Pavlović, Vlad. Aleksić, Janko Kalin, Berliner, Marko Radosavljević, Mil. Antonjević, Sima Miljković, g-dja Kafedžlika, Anton Šuster, Marija Popović, gimnaz., Leposava Radišićka, Marija Lazarević, Jaroslav Urbanić.

Po 60 halera: Katica Živanović. B. Pavlović i posudu kompota, Milica Popović 5 kgr. Šljiva, Milica D. Čirković i posudu slatka, Živojin Kovačević 70 komada kolača, Jela P. Antić i torta, Zivka Radosavljević i posudu kompota, Sara Adanja i sesra, bombone, „Zdravljak“ 4 k. kolača, Svetislav Gligorićević 15 litara vina, Pera Janković, bravar 8 litara vina, Kosara M. Petrović, kolače i 5 kg. brašna.

Dole potpisani odbor za ugošćenje srpskih zarobljenika, smatra za svoju milu i prijatnu dužnost da velikodušnim priloznicima u ime srpskih zarobljenika za priloge darove svoju najtopliju blagodarnost izjavi.

Julka Ostojčića, Anka M. Markovićka, Mara Popovićeva — Laolac. 34852

MASINISTE

potrebne su c. i k. kotarskom zapovjedništvu u Grockoj za opravku vrtaćih mašina. Pismene ponude poslati neposredno c. i k. kotarskom zapovjedništvu u Grockoj. 34817

EKSPOZITURA MAGJARSKE ESKONTNE I MENJAČKE BANKE U BEOGRADU, KNEZ MIHAJLOVA ULICA BR. 32.

Izvršuje isplate pismenim i telegraf. skim putem ratnim zarobljenicima i interniranim licima pod najpovoljnijim uslovima. 34109

Savjetnik Ekspoziture Kosta J. Popović Direktor Narodne Banke.

BELGRADER ORFEUM

ZIMSKO POZORISTE (PRDE BOULEVARD) ULAZ SA STRANE ZHAJEVE ULICE.

Danas u 12 i 8 sati u večer PREDSTAVA JANUARSKOG PROGRAMA

Sa tužnim srcem, Izvještavamo prijatelje i rodnike, da je naš mili i uzoritni suprug, odnosno zet i rođjak

Spasoje Jov. Radišić.

mehandžija i trgovac iz Užica, ispustio svoju plemenitu dušu 3., a sahranjen 4. januara u svojoj 57. godini starosti.

Užice, januara 1918. Za navjek ožalošćeni: supruga Mileva, tašta Jelena Bondžulić, rođjaka Draga, snaha Stana O. Knežević, rođjak Svetomir Djukić potpukovnik i o ostala rodbina. 34838

BERLITZ METODA ZA UČENJE

Nemačkog jezika svetska I 6— II 7— III 10— Francuskog jezika svetska I 6— II 7— III 10— Engleskog jezika svetska I 6— II 7— III 10— Talijanskog jezika svetska I 10— II 10— Ruskog jez. sv. I 10—

Mogu se dobiti u knjižari „NAPREDAK“ Beograd, Knjaz Mihajlova 9.

Sve moje prijatelje i rodbinu izvještavam, da je moj ljubljani brat

Mihajlo Majurac

rodol iz Kruševca, dne 9. decembra god. 1917., nakon teške i duge bolesti, preminuo u 40. godini, u Budimpeštanskoj bolnici. Ožalošćeni brat Milan Majurac, i ostala rodbina. 34859

Našem neprežaljenom i dobrom mužu, njeznom bratu, uji, očuhu i dedi

Mihajlu Dj. Čipriću

telegrafistu u penziji, davaćemo godišnji pomen u ponedjeljak 28. januara u 10 i po sati prije podne u Sabornoj crkvi. Beograd, januara 1918. Ožalošćena porodica: supruga Jelka; sestra Katarina G. Ristić; sestrići: Mihajlo i Radomir; sestrićina Hristina; snajke: Pravda i Maruška; pastorak Spasoje R. Škuljić; snajka Jela; unučad: Andrija, Katarina i Nadežda i ostala rodbina. 34848

S velikim bolom u duši, izvještavamo: srodnike, prijatelje i poznanike, da je naš nikad neprežaljeni brat, suprug, otac i t. d.

Rade Bukumirović

poslije dužega i teškoga bolovanja ispustio svoju dušu 16. ov. m. u svojoj 65. godini starosti.

Velika hvala građanstvu oba pola, koje je svojim prisustvom na pogrebu pokojnika, ublažilo našu tugu. Sjenica, januara 1918. Ožalošćeni: brat Petar; supruga Jelena; sinovi: Spiro, Bogoljub i Milun; cerke: Petrija i Kosara; sestra Ana; zet Sretko Todorović; snajke, bratučedi, sinovci-cet i ostala rodbina. 34846

Sa prevelikim bolom i teškom tugom u duši izvještavamo srodnike i prijatelje da je moj nikad neprežaljeni jedinac sin

LAZAR PALIGORIĆ

djak VII. razr. gimnazije, ispustio svoju plemenitu dušu u Boldogasszony-u, 18. decembra 1917. g., u cvetu svoje mladosti, u 20. godini, daleko od svoje nesretne i neuttješne majke. Ovim putem izjavljujemo srdačnu i vječitu blagodarnost g. Mihailu Nestoroviću i g. Jeri Parliču, koji su našeg dragog pokojnika za svo vreme njegove bolesti bratski i očinski njegovali i koji mu se na poslednjem času nadjoše i zameniše njegovu nesretnu majku i rodbinu. Blagodarimo lagerskom svešteniku i svima g.g. sveštenicima, koji su pri sprovodu uzeli učesća, i to: Stanoju Kovačeviću, Radisavu Ružicu, protu Obradu Popoviću, Djurdju Jovanoviću, Nastasu Radoviću, Gavri Miloševiću, Fotiju i Janjicu Jeromonahu. Tako isto blagodarni smo pjevačkom društvu i dječkom udruženju i njegovim dobrim drugovima, koji mu na grobu položise vjenac i milog nam pokojnika do njegove vječne kuće ispratise. Ne manje blagodarni smo g. Jovanu Stojeviću, g. Dušanu Lazareviću i g. Jovi Velimiroviću, koji pomogose oko sprema za vječni put dragog nam pokojnika. Velika hvala svima ostalim prijateljima, koji su pri sprovodu i sahrani učestvovali. Kragujevac, januara 1918. god. Teško ožalošćeni: do groba nesretna i neuttješna majka Anastasija Paligorić; ujac: Risto i Djordje K. Totani, trg.; ujne: Panica i Afrodita; tetka Panja; teća Kosta Ristić; braća od tetke: Kosta, Nikola i Koča; sestra od tetke Natalija, i ostala rodbina.